

GORA JE BOLJ NEVARNA, KOT JE VIDETI

SMRT PREŽI NA MOUNT MCKINLEYU

Smrtni krik **Terranca (Mugsa) Stumpa** je oglušela mehko padajočega snega. Pri sestopu z najvišje gore Severne Amerike je tega alpinističnega veterana iz ameriške zvezne države Utah pogotrlino brezno, ki se je nenadoma odprlo z lomečim, zamolklim glasom. »Mungs, Mungs!« so vzklknili njegovi prijatelji. Odgovora ni bilo. Samo ledena tišina. Čeprav žalostni in pobiti so ostali stvarni. »To je pač alpinizem, ne pa tenis,« je dejal eden izmed njih novinarju lokalnega časopisa.

Očitno res ne! Zastavlja se vprašanje, ali so alpinistični vzponi na Mount McKinlev še vedno šport ali pa je to nekakšna atletska različica ruske rulate. Nedavna smrt Mugsa Stumpa je bila že sedma v enem samem »prekletem« tednu na McKinlevu. Močan veter je z grebena pometal tri korejske alpiniste. Pri naslednjem padcu sta umrla dva Italijana, Švicar pa je umrl zaradi težav z dihanjem. Smrtni davek bi se prav lahko podvojil, če pazniki v nacionalnem parku ne bi s pogumno akcijo potegnili iz ledeniške razpoke dva alpinista in rešili še šest drugih.

Urednik dnevnega časopisa iz Anchoraga je za reklamni oglas predlagal tale naslov: »Povzpni se na Mount McKinlev - in umri!«

Ali je bila Wanda na Kangčendzengi?

Wanda Rutkiewicz se s svojega tretjega poskusa, da bi priplezala na 8598 metrov visoko Kangčendzengo, z območja vrha ni več vrnila. Bila je članica majhne mehiške odprave, ki se je poskušala povzpeti po zahodni steni na vrh in ki se je umaknila z gore, potem ko sta odpadla najpomembnejša pretendenta na vrh, Wanda in **Carlos Carsolio**.

Letošnjega 12. maja ob 3.30 zjutraj sta se oba napolila iz ledene luknje v višini 8000 metrov proti vrhu, ki sta ga vsekakor nameravala doseči ta dan. Globok sneg je močno oviral napredovanje, tako da je Carsolio šele ob 17. uri dosegel najvišjo točko, medtem ko je Wanda ostala daleč zadaj. Ob 20. uri jo je Carsolio našel v višini 8300 metrov v snežni luknji, kjer je bivakirala brez spalne vreče, brez kuhalnika in brez vsakršne hrane ali pijače. Bila je popolnoma prisebna in je menila, da bo naslednje jutro lahko priplezala na vrh. Carsolio je šel nazaj do ledene luknje, jo tam čakal 24 ur in še naslednje tri dni v nižjem taboru, vendar zaman, kajti njene vrnitve ni dočakal.

Ali je Wanda Rutkiewicz umrla zaradi podhla-

PLEZALCI PODCENJUJEJO GORO

McKinlev nepoznavalcem ne vzbuja ubijalskega videza. S svojimi 6194 metri je približno tri tisoč metrov nižji in manj strm kot znamenita velikana Everest in K2. Toda McKinlev je zahrbtna gora. V središču arktičnega kroga je izpostavljena ostremu vetru in izjemno nizkim temperaturam. Prav vreme je krivo za nekaj zadnjih nesreč.

Stari romantizem, ki se izraža v stavku »ker je pač tukaj«, je mnoge alpiniste navdušil za McKinlev. Ni le svetovno znan vrh, ampak je tudi lahko dostopen, saj se ga lahko prepleza za ceno letalske vozovnice. Zato nanj prihajajo alpinisti z vsega sveta. Nekateri tudi povsem brez plezalskega znanja in izkušenj. Podeželjska vasica Talkeetna - polna prijaznih ljudi in lovskih koč, okrašenih z losovimi rogovi - predstavlja vmesno letalsko postajo. Vodiči s helikopterji prepeljejo alpiniste do baznega tabora na ledeniku Kahilta, približno 2200 metrov visoko, potem pa so prepuščeni sami sebi. Vendar to ne pomeni, da so dejansko sami. Ob koncu maja je, na primer, v baznem taboru za polet nazaj do Talkeetne čakalo kar 40 alpinistov. Na višini 4300 metrov, kjer je zadnja paznikova postojanka, pa je taborilo še 150 drugih. Zato

ditve, izčrpanosti ali pomanjkanja kisika ali pa je zdrsnila, padla in se ubila, bo prav tako zavito v skrivnost kot to, ali je bila na vrhu svojega devetega osemtisočaka ali ne.

Wanda Rutkiewicz se je rodila leta 1943 v poljski družini na Litovskem in je od leta 1946 živela na Poljskem. Inženirka računalništva je začela z 18 leti plezati in je bila tako zelo privržena tej strasti, da se je v poznejših letih popolnoma posvetila plezanju po gorah in proizvodnji gornjskih filmov ter se ob tem poklicno ukvarjala s predavateljstvom o gorah. Najtežavnejši vzponi v poljskih Tatrah, Matterhomova stena pozimi v ženski navezi, južna stena Aconcague in prva izkušnja v velikih višinah leta 1972 na Nošaku so bili njerli prvi uspehi, leta 1975 pa je priplezala na Gašerbrum III (7952 m).

Vendar bo Wanda Rutkiewicz ostala v spominu kot doslej daleč najuspešnejša alpinistka na osemtisočakah.

Jeseni leta 1978 je kot članica mednarodne odprave stala kot tretja ženska naspluh na vrhu Mount Everesta. Kljub hudi nesreči na Kavkazu leta 1980, ki je imela za posledico, da je leta 1982 med svojo prvo odpravo na K2 morala tekati po baznem taboru z berglami, ji je leta 1985 na ženski odpravi uspel vzpon na Nanga

vodiči najbolj popularni vzpon na McKinlevu prezirljivo imenujejo »pasji dir«. V začetku junija se je več kot 500 alpinistov gnetlo na McKinlevu. Vsi razen dveh, ki so umrli na McKinlevu od leta 1986, so bili tujci. Rešili pa so vsaj tri četrtine vseh, ki so poskušali priti na vrh. »Ljudje podcenjujejo to goro,« razlaga paznik v nacionalnem parku J. D. Sweed. Predvsem tujci mislijo, da lahko goro osvojijo v enem tednu kot Mont Blanc v Alpah, zato ne vzamejo dovolj hrane in opreme, ki bi jo potrebovali za preživetje v spremenljivem vremenu na McKinlevu.

Morda se lahko le dolinci sprašujejo, zakaj si ljudje želijo preplezati McKinlev. Vrsto odgovorov na ta vprašanja lahko dobiš le v okolici Talkeetne. »Nekateri gredo rajši na plažo, drugi pa v gore,« malomarno odvrne Nemeč iz Munchna Rudiger Shuis.

ČISTO, NEVARNO ŽIVLJENJE

V hrupnem gostišču v Talkeetni se pogovori o gori nadaljujejo. »Želim umreti,« pravi eden od alpinistov, ki namerava do baznega tabora poleteti naslednji dan. Pravi, da s smehom na ustih, vendar kdo ve, zakaj.

Med navdušenci je tudi mlad Poljak **Krzysztof Wiecha**. McKinlev je preplezal lansko leto, toda za ceno tragičnih posledic. Tik pod vrhom ga je ujela nenadna nevihta, zato je moral Wiecha tri dni in noči prebiti v snežni jami brez hrane,

Parbat (8125 m). Njen največji uspeh je bil prvi ženski vzpon na K2 (8611 m), in sicer brez uporabe dodatnega kisika in skupaj s franco-

V gorah se ni več mogoče izgubiti

Elektronika je zdaj dosegla tudi gorske vrhove: vedno več planincev nosi s seboj prenosne telefone, s katerimi pokliče domov nemara svojo teto in ji sporoči, da je vrh osvojen. Tako je te dni začel svoje poročilo predstavnik Nemške planinske zveze (DAV). Prišlo bo tako daleč, da niti gore ne bodo več imele svojega običajnega miru - in tudi ne ljudje, ki jih bodo obiskovali. Poleg telefona, ki ga nekateri že nosijo s seboj na gorske ture, pa je mogoče zdaj nesti s seboj v gore še nekatere novosti iz elektronike, s pomočjo katerih je mogoče natančno določiti, kje je človek, ki ima s seboj tak aparat. Signale pošiljajo posebni merski sateliti. Takšne naprave so zdaj menda že skoraj nepogrešljive pri velikih in finančno močnih odpravah v visoka in oddaljena pogorja. Aparatura stane med 1000 in 5000 mark. Novi orientacijski sistem »Global Positioning System« (GPS) so razvili v okviru ameriških vojaških raziskav. Zdjaj kroži okrog Zemlje 24 merilnih satelitov. Kot je mogoče prebrati v Poročilih Avstrijske planinske zveze, se da položaj človeka s tako aparaturo določiti tudi ponoči in v megli tisti trenutek, ko vprašamo za položaj, položaj pa aparature pokažejo do 15 metrov natančno.

goriva in šotora. Reševalci so ga s helikopterjem dosegli na višini 6000 metrov. Pravočasno za njegovo življenje, vendar prepozno za njegove omrzline. V bolnišnici v Anchoragu so mu morali amputirati več prstov na obeh nogah. Letos se je Wiecha ponovno vrnil v Talkeetno. Med kolesarjenjem, s katerim pridobiva telesno pripravljenost, kuje načrte za ponoven naskok na goro. Te želje ni znal pojasniti. »Tam zgoraj je življenje zelo čisto,« preprosto pravi. Lako mu le zaželimo srečo.

Newsweek, prevedel Matej Šurc

skim zakonskim parom **Barard**. Tam se ji je zgodila ena od številnih osebnih tragedij, ko sta njena soplezalca in prijatelja med sestopom na območju vrha padla in se ubila. Leta 1987 je priplezala na vrh Šiše Pangme (8048 m), leta 1989 na Gašerbrum II (8035 m) in leta 1990 na Gašerbrum I (8068 m); na zadnja od obeh vrhov se je povzpela na ženskih odpravah. Leta 1991 je sledil Čo Oju (8222 m) in plezanje po izjemno težavni južni steni Anapurne (8078m). Vse to niso bili lahko doseženi uspehi. Financiranje vseh teh projektov je bilo za Poljakinjo težavno, številni poskusi so se končali brez popolnega uspeha, se pravi brez vzpona na vrh (tako tudi lanski poskus plezanja s slovensko odpravo na Kangčendzengo). Tako je Wanda trikrat potovala na pobočja K2, preden je dosegla najvišji vrh, prav tako pa je upala, da bo vrh Kangčendzenge dosegla zdaj pri svojem tretjem poskusu. Breme, ki si ga je sama naložila, da bo namreč kot prva ženska priplezala na vseh 14 osem-tisočakov, je očitno Wandi postalo pretežko. V urah premišljevanja na številne mrtve prijatelje se ji je nemara kdajpa-kdaj zazdelo, da tudi njo čaka enaka usoda, vendar na poti na vse najvišje gore sveta kljub temu ni hotela odnehati.